

Martti Luther ja juutalaisvainot

Vuonna 1523 Martti Luther julkaisi yleisestä näkemyksestä poikkeavasti myönteisen kirjoituksen otsikolla ”Että Jeesus Kristus syntyi juutalaisena”. Siihen aikaan juutalaisten kontolle laitettiin kaikki, jopa musta surma ja ne jotka eivät kääntyneet katolisen kirkon jäseniksi, ajettiin ulos maasta. Paavi antoi 1517 bullan, jossa vaadittiin, että juutalaisten tuli kantaa erityistä merkkiä vaatteissaan, myydä omaisuutensa ja asua getossa.

Lutherin mielestä Rooman kirkko kohteli juutalaisia hyvin pahasti, ”ikään kuin he olisivat koiria”. Lutherin mielestä Rooman kirkko kohteli juutalaisia epäoikeudenmukaisesti ja ymmärsi miksi juutalaiset eivät kohtaamansa vääryyden vuoksi tahtoneet tulla kristityiksi. Silti hän toivoi, että juutalaiset kääntyisivät ja uskoisivat Kristukseen, koska evankeliumi ja Sana loistivat kirkkaana uskonpuhdistuksen jälkeen.

Juutalaiset arvostivat Lutherin kirjoitusta, mutta eivät niin kuin Luther itse oli ajatellut. Ajan myötä Lutherin näkemys juutalaisista muuttui, koska he eivät osoittaneet mitään ymmärrystä evankeliumin kutsua kohtaan. Mitä enemmän Luther syventyi juutalaiseen Talmud-kirjoitukseen tai siihen mitä rabbit todellisuudessa opettivat, sitä enemmän hän alkoi ottaa etäisyyttä heihin ja varoittaa heidän vaikutuksistaan. Juutalaisten propagandan takana Luther näki olevan sen, että osa luterilaisista oli ympärileikkauttanut itsensä ja väitti, että sapattia täytyi noudattaa juutalaisella tavalla. Tämän johdosta Luther kirjoitti kirjansa ”Sapattilaisia vastaan”.

Lutherin viha juutalaisia kohtaan näkyy myös teoksessa ”Juutalaisista ja heidän valheistaan”. Teos syntyi, erään rabbin kirjoituksen takia, jossa sanottiin mm. että Jeesus oli äpärä. Juutalaiset odottivat maallista Messiasta, joka tekisi heistä pakanoiden herroja. Lutherin mielestä oppeja pidettiin sekä uskon kumoavana myös valtiolle vihamielisenä ja yhteiskuntaa kumoavana. Kauhuisaan ja vihastuneena juutalaisten näkemyksistä Luther tarttui kynään.

Luther kirjoitti juutalaisista tulleen kristittyjen hallitsijoita, jotka veivät heidän rehellisellä työllään tienaat rahat ja itse laiskottelivat. Hänen mukaansa juutalaiset olivat varkaita ja ryöväreitä, minkä vuoksi heiltä pitäisi viedä kaikki omaisuus. Juutalaiseen yhdistetyt stereotyyppit ovat siis pitkälti Lutherin ansiota. Lisäksi hän julisti teoksissaan, että juutalaisten synagogat ja koulut tulisi polttaa, ja heidät pitäisi karkottaa maasta. Kirjassaan ”Schem Hamphoras” hän julisti, että kaikki keinot olivat sallittuja taistelussa juutalaisia vastaan.

Vuonna 1543 ilmestynyt ”Juutalaisista ja heidän valheistaan” on kenties voimakkaimmin Lutherin juutalaisvastaisuutta ilmaiseva teos. Kirjasta löytyy esimerkiksi seuraavanlaisia väitteitä:

”Minä olen juutalaisista kuullut ja lukenut paljon kertomuksia, jotka ovat tämän Kristuksen tuomion kanssa yhtäpitäviä: nimittäin miten he ovat kaivoja myrkyttäneet, tehneet salamurhia, lapsia varastaneet, kuten edellä on sanottu; samoin, että eräs juutalainen on lähettänyt eräälle toiselle juutalaiselle maan äärestä toiseen tuopilliseen kristitystä vuodatettua verta (...) kaikki on yhtäpitävää sen Kristuksen tuomion kanssa, että he ovat myrkyllisiä, vihaisia, kostonhimoisia, kavalia käärmeitä, salamurhaajia ja perkeleen lapsia, jotka salaisesti purevat ja tekevät vahinkoa, milloin eivät julkisesti kykene sitä tekemään. Sen vuoksi minä mielelläni tahtoisin heidän olevan siellä, missä ei ole ketään kristityitä.” (s. 181-182)

”Kirjoittavathan heidän Talmudinsa ja rabbiininsa, ettei muka tappaminen ole synti, jos joku juutalainen tappaa pakanan, vaan silloin, jos hän tappaa jonkun israelilaisen veljensä. Ja jos hän ei pidä jollekin pakanalle antamaansa valaa, se ei ole synti. Siis: gojimeilta varastaminen ja ryöstäminen (kuten koronkiskomisellaan tekevät) on muka jumalanpalvelusta.” (s. 118-119)

Hitler on onnistellut ”Mein Kampf” – kirjassaan Martti Lutheria, joka hänen mukaansa on suuri kansallissankari esittämiensä juutalaisvastaisten kommenttien vuoksi. Luther ei kuitenkaan Hitlerin tavoin vihannut juutalaisia näiden syntyperän takia, vaan ennemmin tuomitsi heidät vääräoppisiksi ja sen vuoksi kirjoitti teoksensa ”Juutalaisista ja heidän valheistaan”. Hitler tulkitse teoksen sanoman tietoisesti väärin, sivuuttaen Lutherin kirjoitusten keskeisimmät aiheet; Raamatun, Kristuksen ja evankeliumin.

On jopa väitetty, että Luther olisi syyppää koko holokaustiin. Hän olisi luultavasti harkinnut kirjoituksiaan tarkemmin, jos olisi tiennyt, millaisia hirmutekoja niillä tultaisiin natsi-Saksassa perustelemaan. Lutherin ajatukset toki tukivat juutalaisvainoja, mutta niitä myös vääristeltiin ja käytettiin häikäilemättömästi hyväksi. Holokaustin syntysyitä ei voida kuitenkaan tarkastella ilman, että otetaan huomioon yhteiskunnallinen ja poliittinen kokonaistilanne.

Kaksiosainen opetusvideo Martti Lutherin juutalaisvastaisuudesta (englanniksi):

Osa 1: <http://www.youtube.com/watch?v=zSswjYepQDY>

Osa 2: <http://www.youtube.com/watch?v=kNIDKpCOLDY>

- Kuinka suuri rooli Lutherilla oli juutalaisvainoissa?
- Jos juutalaiset olisivat kääntyneet Lutherin toiveiden mukaan kristinuskoon, olisiko holokausti jäänyt tapahtumatta?
- Onko uskonnollisten kirjoitusten rooli yhtä suuri nykypäivänä? Voisiko negatiivinen kirjoitus kääntää enemmistön jotakin ihmisryhmää vastaan?
- Oliko Martti Lutherin teoilla kaiken kaikkiaan mielestäsi enemmän positiivisia kuin negatiivisia seurauksia?

<http://www.concordia.fi/lehti/2006/32006/4.htm>

<http://www.lyseo.edu.ouka.fi/suvaitsevaisuus/historia/antistem/lutheraj.html>

<http://www.kotimaa24.fi/martti-lutherin-naekemyksia-juutalaisista-ja-pyhaestae-maasta/comment-page-2/>

http://fi.wikipedia.org/wiki/Juutalaisista_ja_heid%C3%A4n_valheistaan

Aino Lehtinen, Lotta Lummaa ja Meri Leino 12B